

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (šestého rozšířeného senátu)

15. září 2011*

Ve věci T-234/07,

Koninklijke Grolsch NV, se sídlem v Enschede (Nizozemsko), zastoupená
M. Biesheuvelm a J. de Preem, advokáty,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, původně zastoupené A. Bouquetem, S. Noëm a A. Nijenhuisem,
jako zmocněnci, poté A. Bouquetem a S. Noëm, ve spolupráci s M. Slotboomem,
advokátem,

žalované,

jejímž předmětem je návrh na zrušení, v rozsahu, v němž se týká žalobkyně, rozhodnutí Komise K(2007) 1697 ze dne 18. dubna 2007 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/B-2/37.766 – Nizozemský trh s pivem), a podpůrně návrh na zrušení nebo snížení pokuty uložené žalobkyni,

* Jednací jazyk: nizozemština.

TRIBUNÁL (šestý rozšířený senát),

ve složení V. Vadapalas, zastupující předseda, A. Dittrich a L. Truchot (zpravodaj),
soudci,

vedoucí soudní kanceláře: J. Plingers, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 24. března 2010,

vydává tento

Rozsudek

Skutkový základ sporu

- 1 Žalobkyně, Koninklijke Grolsch NV, je společností, jejíž činností je výroba piva, které uvádí na trh pod svou vlastní značkou.
- 2 Skupina Grolsch je jedním ze čtyř hlavních aktérů na nizozemském trhu s pivem. Dalšími třemi hlavními výrobci piva na tomto trhu jsou zaprvé skupina Heineken (dále jen „Heineken“), jejíž řízení zajišťuje společnost Heineken NV a výrobu dceřiná společnost Heineken Nederland BV, zadruhé skupina InBev (dále jen „InBev“), která

byla před rokem 2004 známá pod jménem Interbrew a jejíž řízení připadá společnosti InBev NV a výroba dceřiné společnosti InBev Nederland NV, a zatřetí společnost Bavaria NV.

- 3 Skupina Grolsch a tři ostatní hlavní výrobci piva na tomto trhu prodávají své pivo konečnému zákazníkovi, zejména dvěma distribučními kanály. Proto je třeba rozlišovat zaprvé okruh subjektů „horeca“, tedy hotelů, restaurací a kaváren, kde dochází ke konzumaci na místě, a zadruhé okruh „food“ supermarketů a obchodů s vínem a alkoholem, kde je nákup piva určen k domácí spotřebě. Tento posledně uvedený sektor rovněž obsahuje segment piva prodávaného pod značkou distributora. Ze čtyř dotyčných výrobců piva jsou v tomto segmentu činné pouze InBev a Bavaria.

- 4 Tito čtyři výrobci piva jsou členy Centraal Brouwerij Kantoor (dále jen „CBK“). To je zastřešující organizace, která podle stanov zastupuje zájmy svých členů a sestává z valné hromady a různých komisí, jako je komise pověřená otázkami „horeca“, a finanční komise, která se stala řídicím výborem. Pro schůze konané v CBK vyhotovuje jeho sekretariát pozvánky a průběžně číslované úřední zápisy, které jsou zasílány členům, kteří se schůze zúčastnili.

Správní řízení

- 5 Dopisy ze dne 28. ledna 2000, jakož i 3., 25. a 29. února 2000 podala InBev řadu prohlášení, doplněných o přiložená prohlášení jejích pěti ředitelů (dále společně jen „prohlášení InBev“), týkajících se informací o restriktivních obchodních praktikách na nizozemském trhu s pivem. Prohlášení InBev bylo učiněno v průběhu šetření

vedeného Komisí Evropských společenství, zejména v roce 1999, týkajícího se kartelových praktik a případného zneužití dominantního postavení na belgickém trhu s pivem. Společně s prohlášením InBev, podala InBev žádost o shovívavost v souladu se sdělením Komise o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4).

- 6 Po prohlášení InBev Komise dne 17. března 2000 přijala rozhodnutí o provedení šetření na základě čl. 14 odst. 3 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 ES] a [82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3) naposledy změněného nařízením Rady (ES) č. 1216/1999 ze dne 10. června 1999 (Úř. věst. L 148, s. 5).

- 7 Podle prvních dvou bodů odůvodnění tohoto rozhodnutí:

„Koninklijke Grolsch NV je pivovarnickým podnikem.

Komise má informace, podle kterých se Koninklijke Grolsch NV, podniky, které přímo či nepřímo kontroluje, včetně Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV, a její hlavní konkurenti účastní nebo účastnili dohod či jednání ve vzájemné shodě nebo přispívají či přispívali k přijetí, ze strany [CBK], rozhodnutí týkajících se stanovení cen, rozdělení trhů nebo výměny informací na nizozemském trhu s pivem jak v [sektoru] drobného prodeje, tak i sektoru horeca [...]

8 Článek 1 tohoto rozhodnutí uvádí:

„Koninklijke Grolsch NV, podniky, které přímo či nepřímo kontroluje, včetně Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV, mají povinnost podstoupit provedení šetření týkajícího se domnělých dohod či jednání ve vzájemné shodě, jejichž účelem nebo důsledkem je omezení hospodářské soutěže mezi pivovarnickým podniky v Nizozemsku. Dohody či jednání ve vzájemné shodě se týkají stanovení cen, rozdělení trhů nebo výměny informací na nizozemském trhu s pivem, jak v [sektoru] drobného prodeje, tak i sektoru horeca [...] Tato jednání se mohou objevovat i ve formě rozhodnutí [CBK], sdružení podniků, jehož je Grolsch členem.“

9 Podle čl. 3 prvního pododstavce rozhodnutí o provedení šetření:

„Toto rozhodnutí je určeno:

Koninklijke Grolsch NV

Brouwerijstraat 1

7523 XC Enschede

Nizozemsko

a podnikům, které přímo či nepřímo kontroluje, včetně:

Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV

Brouwerijstraat 1

7523 XC Enschede

Nizozemsko.“

- 10 Podle Komise byly kontroly provedeny ve dnech 22. a 23. března 2000 u „Koninklijke Grolsch NV“, u tří dalších dotyčných nizozemských pivovarů a v prostorách CBK.
- 11 Kromě toho zaslala Komise „Grolsch“ několik žádostí o informace.
- 12 Dne 30. srpna 2005 Komise přijala oznámení námitek, které bylo žalobkyni zasláno dne 31. srpna 2005. Dopisem ze dne 25. listopadu 2005 předložila žalobkyně písemná vyjádření k tomuto oznámení. Žádný z dotyčných podniků nepožádal o slyšení.

- 13 Dne 18. dubna 2007 přijala Komise rozhodnutí K(2007) 1697 v řízení podle článku 81 ES (věc COMP/B/37.766 – Nizozemský trh s pivem) (dále jen „napadené rozhodnutí“), které bylo žalobkyni oznámeno dopisem ze dne 24. dubna 2007.

Napadené rozhodnutí

- 14 Článek 1 napadeného rozhodnutí stanoví, že se „Grolsch: Koninklijke Grolsch NV“ a ostatní dotyčné pivovary v období od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999 podílely na jediném a pokračujícím protiprávním jednání porušujícím čl. 81 odst. 1 ES a spočívajícím v souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž účelem bylo omezení hospodářské soutěže na společném trhu.
- 15 Protiprávní jednání spočívalo zprvve v koordinaci cen a zvyšování ceny piva v Nizozemsku jak v sektoru „horeca“, tak v sektoru domácí spotřeby, včetně piva prodávaného pod značkou distributora, zadruhé v příležitostné koordinaci jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v sektoru „horeca“ v Nizozemsku, jako jsou půjčky subjektům, a zatřetí v příležitostné koordinaci rozdělení klientely jak v sektoru „horeca“, tak v sektoru domácí spotřeby v Nizozemsku (článek 1 a body 257 a 258 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 16 K protisoutěžnímu chování výrobců piva docházelo podle napadeného rozhodnutí v cyklu mnohostranných neoficiálních schůzek, kterých se pravidelně účastnili čtyři hlavní aktéři nizozemského trhu s pivem, jakož i při doplňujících dvoustranných setkáních těchto výrobců piva v různém složení. Podle napadeného rozhodnutí se tyto

schůzky konaly tajně a záměrně a jejich účastníci věděli, že nejsou povoleny (body 257 až 260 napadeného rozhodnutí).

- 17 Takto se nejprve v období od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999 konala řada dvoustranných setkání nazvaných „Catherijne overleg“ (konzultace Catherijne) nebo „agendacommissie“ (komise pořadu jednání). Napadené rozhodnutí stanoví, že tyto schůzky, zaměřené na sektor „horeca“, které se však mohly týkat sektoru domácí spotřeby, měly v podstatě za cíl koordinaci cen a zvyšování ceny piva, projednání omezení výše slev a rozdělení klientely, jakož i vzájemnou dohodu o některých jiných obchodních podmínkách. Také ceny piva prodávaného pod značkou distributora byly údajně projednávány v průběhu těchto schůzek (body 85, 90, 98, 115 až 127 a 247 až 252 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 18 Zadruhé, pokud jde o dvoustranné kontakty mezi výrobcí piva, napadené rozhodnutí uvádí, že dne 12. května 1997 se setkaly InBev a Bavaria a diskutovaly o zvýšení cen piva prodávaného pod značkou distributora (bod 104 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Mimoto se podle Komise Heineken a Bavaria setkaly v roce 1998, aby projednaly omezení týkající se prodejních míst v sektoru „horeca“ (bod 189 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise uvádí, že dvoustranné kontakty se rovněž konaly kolem 5. července 1999 mezi Heineken a „Grolsch“ ve věci kompenzací poskytovaných zákazníkům v sektoru domácí spotřeby, kteří provedli dočasné cenové slevy (body 212 a 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 19 Konečně podle napadeného rozhodnutí k dvoustranným kontaktům a výměně informací věnovaným obecným diskusím týkajícím se ceny piva, jakož i diskusím, které se navíc týkaly značek distributora, došlo v roce 1997 mezi InBev a Bavaria. Dvoustranné kontakty, ve formě výměně informací, věnované značkám distributora, měly rovněž

přínejmenším v červnu a červenci 1998 zahrnovat belgické výrobce piva. Komise upřesňuje, že se tyto diskuse konaly za přítomnosti Heineken a „Grolsch“ (body 105, 222 až 229 a 232 až 236 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 20 Zjištění těchto jednání je ve velké míře založeno na údajích poskytnutých prohlášením InBev (body 40 až 62 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 21 Komise dále uvádí, že prohlášení InBev je potvrzeno řadou interních dokumentů pocházejících od skupiny Grolsch a tří dalších nizozemských výrobců piva, písemnými poznámkami ze schůzek, fakturami a kopiemi agend získanými na základě šetření a žádostí o informace.
- 22 Výrok napadeného rozhodnutí zní takto:

„Článek 1

Následující podniky se v období od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999 podílely na jediném a pokračujícím protiprávním jednání porušujícím čl. 81 [ES] a spočívajícím v souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem bylo omezení hospodářské soutěže na společném trhu, zvláště i) koordinací cen a zvyšováním ceny piva v Nizozemsku jak v [sektoru] ‚horeca‘, tak v sektoru domácí spotřeby, včetně piva prodávaného pod značkou distributora, ii) příležitostnou koordinací jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v [sektoru] ‚horeca‘ v Nizozemsku,

jako jsou půjčky subjektům, a iii) příležitostnou koordinací rozdělení klientely jak v [sektoru] ,horeca', tak v sektoru domácí spotřeby v Nizozemsku:

InBev: InBev NV a InBev Nederland NV

Heineken: Heineken NV a Heineken Nederland BV

Grolsch: Koninklijke Grolsch NV

Bavaria: Bavaria NV

Článek 2

Podniky uvedené v článku 1 okamžitě ukončí protiprávní jednání uvedená v uvedeném článku, pokud tak již neučinily.

Zdrží se veškerého jednání a chování uvedeného v článku 1, jakož i jakýchkoli opatření se stejným či rovnocenným cílem či účinkem.

Článek 3

Za protiprávní jednání uvedená v článku 1 se ukládají tyto pokuty:

- a) Heineken NV a Heineken Nederland BV společně a nerozdílně: 219 275 000 eur,
- b) Koninklijke Grolsch NV: 31 658 000 eur,
- c) Bavaria NV: 22 850 000 eur.

[...]

Článek 4

Toto rozhodnutí je určeno společností

InBev NV, Brouwerijplein 1, B 3000 Louvain, Belgie

InBev Nederland NV, Ceresstraat 1, 4811 CA Breda, Nizozemsko

Heineken NV, Vijzelstraat 72, 1017 HL Amsterdam, Nizozemsko

Heineken Nederland BV, Burgemeester Smeetsweg 1, 2382 PH Zoeterwoude, Nizozemsko

Koninklijke Grolsch NV, Brouwerslaan 1, 7548 XA Enschede, Nizozemsko

Bavaria NV, De Slater 1, 5737 RV Lieshout, Nizozemsko.

[...]“ (*neoficiální překlad*)

Řízení a návrhová žádání účastníků řízení

- ²³ Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 3. července 2007 podala žalobkyně projednávanou žalobu.
- ²⁴ Tribunál rozhodnutím ze dne 10. února 2010 předal věc šestému rozšířenému senátu podle čl. 14 odst. 1 a čl. 51 odst. 1 jednacího řádu Tribunálu.

- 25 V rámci organizačních procesních opatření ze dne 12. února 2010 Tribunál účastníkům řízení položil písemné otázky, na které odpověděli ve stanovené lhůtě.
- 26 Řeči účastníků řízení a odpovědi na otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednání konaném dne 24. března 2010.
- 27 Po ukončení ústní části řízení byla věc vzhledem k překážce na straně soudce zpravodaje přidělena novému soudci zpravodaji a porady o tomto rozsudku se zúčastnili tři soudci, kteří jej podepsali, v souladu s čl. 32 odst. 1 jednacího řádu.
- 28 Žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:
- napadené rozhodnutí zrušil zcela nebo částečně, alespoň v rozsahu, v jakém je určeno žalobkyni;
 - zrušil pokutu nebo podpůrně snížil výši pokuty, která jí byla uložena;
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.
- 29 Komise navrhuje, aby Tribunál:
- zamítl žalobu;
 - uložil žalobkyni náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

- 30 Na podporu své žaloby žalobkyně uvádí v podstatě šest žalobních důvodů vycházejících zaprvé z vad, kterými bylo stíženo správní řízení, zadruhé z porušení povinnosti uvést odůvodnění přímé nebo nepřímé účasti na zjištěném protiprávním jednání, zatřetí z nedostatku důkazů o protiprávním chování, začtvrté z nesprávného označení tohoto chování za účast na souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES, zapáté z neexistence přímého nebo nepřímého podílu žalobkyně na zjištěném jediném a pokračujícím protiprávním jednání a zašesté z nepřiměřenosti výše pokuty.
- 31 Nejprve je třeba zkoumat pátý žalobní důvod, vycházející z neexistence přímého nebo nepřímého podílu žalobkyně na zjištěném jediném a pokračujícím protiprávním jednání.

K pátému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z neexistence přímého podílu žalobkyně na zjištěném jediném a pokračujícím protiprávním jednání

- 32 Žalobkyně popírá, že se přímo podílela na zjištěném protiprávním jednání. Byla totiž prostřednictvím pana J. T., předsedy své správní rady od roku 1997, přítomná pouze na jedné schůzce. Ostatní „ředitelé Grolsch“, uvedení v bodě 19 odůvodnění napadeného rozhodnutí, kteří se zúčastnili všech dalších sporných schůzek, byli zaměstnanci její dceřiné společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV.

K přípustnosti žalobního důvodu

– Argumenty účastníků řízení

- 33 Komise zpochybňuje přípustnost tohoto žalobního důvodu, jelikož žalobkyně nezpochybnila konstatování své účasti na protiprávním jednání ani ve své odpovědi na oznámení námitek ani ve své odpovědi ze dne 21. prosince 2001 na žádost o informace. Žalobkyně uvádí, že naopak poskytla údaje, ze kterých lze vyvodit, že byla zaměstnavatelkou účastníků dotčených schůzek, uvedených v bodě 19 odůvodnění napadeného rozhodnutí.
- 34 Jelikož žalobkyně tento žalobní důvod dostatečně jasným způsobem neuplatnila během správního řízení, nemůže se ho platně poprvé dovolávat před Tribunálem. Pokud podnik v rámci správního řízení výslovně uznal skutkové okolnosti, které mu Komise vytýká v oznámení námitek, v zásadě je již nemůže zpochybňovat před Tribunálem.
- 35 Žalobkyně uznává, že tento žalobní důvod neuplatnila během správního řízení, avšak poznamenává, že ve své odpovědi na oznámení námitek popřela, že by se dopustila protiprávního jednání. Konečně se domnívá, že může tento procesní žalobní důvod poprvé vznést v řízení u Tribunálu.

36 Podle žalobkyně, pouze pokud podnik během správního řízení výslovně uznal skutečnosti, které jsou mu vytýkány, nemůže je v zásadě již zpochybňovat před Tribunálem. Žalobkyně však neuznala, že by se dopustila protiprávního jednání, a tím méně přímo.

– Závěry Tribunálu

37 Je třeba připomenout, že žádné ustanovení práva Evropské unie neukládá osobě, jíž je určeno oznámení námitek, povinnost zpochybnit v průběhu správního řízení různé skutkové nebo právní okolnosti uvedené v tomto oznámení, jelikož později ve stadiu soudního řízení by již neměla právo tak učinit.

38 Skutečnost, že podnik během správního řízení před Komisí výslovně či konkludentně přizná určité skutkové nebo právní okolnosti, může sice představovat doplňující důkaz při posuzování opodstatněnosti žaloby podané k soudu, ale nemůže omezit samotný výkon práva podat žalobu k Tribunálu, jež každé fyzické či právnické osobě přiznává Smlouva.

39 Argument Komise, podle kterého žalobkyně nemůže před Tribunálem zpochybnit konstatování své účasti na dotčené kartelové dohodě z důvodu, že tak jednoznačným a přesným způsobem neučinila již během správního řízení, má totiž za následek omezení přístupu žalobkyně k soudu, a konkrétně jejího práva na projednání její věci před soudem.

- 40 Bez výslovně stanoveného právního základu sledujícího tento účel porušuje takovéto omezení základní zásady legality a dodržování práva na obhajobu. Navíc je třeba dodat, že právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces je zaručeno článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie, vyhlášené dne 7. prosince 2000 v Nice (Úř. věst. C 364, s. 1).
- 41 Z toho vyplývá, že projednávaný žalobní důvod je přípustný.

K opodstatněnosti tohoto žalobního důvodu

– Argumenty účastníků řízení

- 42 Žalobkyně má za to, že jelikož byla zastoupena pouze na schůzce finanční komise dne 8. ledna 1999, a to v osobě pana J. T., neměla Komise dojít k závěru o její účasti na konstatovaném protiprávním jednání, nýbrž by ji případně spíše měla přičítat odpovědnost za protiprávní jednání, kterého se dopustila její dceřiná společnost Grolsche Bierbrouwerij Nederland, jejíž zaměstnanci se zúčastnili všech dalších koluzních schůzek.
- 43 Komise kromě toho nemohla nevědět o existenci této dceřiné společnosti, jelikož i ona byla adresátem rozhodnutí o provedení kontroly.

- 44 Komise v podstatě tvrdí, že měla dostatečné důvody domnívat se, že účastníci protisoutěžních schůzek pracovali pro žalobkyni, a že teda byla do protiprávního jednání zapojená.
- 45 Komise rovněž poznamenává, že žalobkyně ve své odpovědi na oznámení námitek poskytla údaje, z kterých lze vyvodit, že byla zaměstnavatelkou „ředitelů Grolsch“ označených v bodě 19 odůvodnění napadeného rozhodnutí za účastníky dotčených schůzek.

– Závěry Tribunálu

- 46 V bodě 19 odůvodnění napadené rozhodnutí uvádí:

„Ředitelé Grolsch, kteří hrají roli v rámci dokazování v tomto řízení, jsou:

- pan [P. P. S.] (předseda správní rady od roku 1987 do roku 1996),

- pan [J. T.] (obchodní ředitel od roku 1990 do roku 1996, generální ředitel od roku 1996 do roku 1997, předseda správní rady od roku 1997),

- pan [R. S.] (ředitel horeca pro Nizozemsko od roku 1992 do roku 1995, obchodní ředitel pro Nizozemsko od roku 1996 do roku 1999),

- pan [H. O. B.] (ředitel horeca od roku 1996 do roku 2000),

- pan [P. M.] (ředitel prodeje pro domácí spotřebu do roku 1999, později obchodní ředitel),

- pan [K. H.] (ředitel prodeje pro domácí spotřebu od roku 2000 a předtím Market Research Manager),

- pan [L. S.] (ředitel výroby do roku 1996, později ředitel technické kontroly a služeb).“

⁴⁷ Komise nezpochybňuje tvrzení žalobkyně, podle kterého nebyla – s výjimkou pana J. T., předsedy její správní rady od roku 1997 – zaměstnancem žalobkyně žádná z osob označených v bodě 19 odůvodnění napadeného rozhodnutí za „ředitele Grolsch, kteří hrají roli v rámci dokazování v tomto řízení“, jejichž účast na dotčených schůzkách je žalobkyni vytýkána. Komise rovněž nezpochybňuje, že dotčení ředitelé byli řediteli dceřiné společnosti žalobkyně Grolsche Bierbrouwerij Nederland, jak potvrzují pracovní smlouvy dotčených osob a další dokumenty připojené k odpovědím žalobkyně na písemné otázky Tribunálu.

⁴⁸ Komise rovněž ve svých vyjádřeních a odpovědích na písemné otázky Tribunálu potvrdila, že svou domněnku o tom, že osoby označené v bodě 19 odůvodnění napadeného rozhodnutí za „ředitele Grolsch“ vykonávaly své funkce u žalobkyně, v podstatě

založila na odpovědi žalobkyně ze dne 21. prosince 2001 na žádost o informace, která jí byla zaslána dne 10. října 2001.

- 49 Ze znění této odpovědi vyplývá, že zaprvé pan R. S. byl od ledna 1996 do listopadu 1999 obchodním ředitelem společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland pro Nizozemsko a nyní je ředitelem společnosti Grolsch International BV a zadruhé pan P. M. „od listopadu 1999 zastává funkce obchodního ředitele společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV [a] předtím zodpovídal za takzvanou domácí spotřebu (malobchod, sektor odlišný od ‚horeca‘) jako vedoucí prodeje v oblasti domácí spotřeby“.
- 50 Mimoto žalobkyně v bodě 47 své odpovědi na oznámení námitek uvedla, že „seznam kódovaných jmen byl používán panem [J. T.] nikoli jako obchodním ředitelem společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV, nýbrž jako předsedou správní rady společnosti Grolsch NV (funkce, kterou vykonával od roku 1997 do roku 2004), [a že] tento seznam nepoužívaly jiné osoby ve společnosti Grolsch NV ani ve společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV (kde pracovaly osoby, které byly přítomné na plenárních zasedáních)“.
- 51 Konečně v prohlášení, které učinil pan J. T. (generální ředitel Grolsche Bierbrouwerij Nederland od roku 1996 do roku 1997 a předseda správní rady žalobkyně od roku 1997) v rámci kontroly ze strany Komise dne 23. března 2000 a které je uvedeno jako důkaz v bodech 249 a 308 odůvodnění napadeného rozhodnutí, se uvádí, že autor prohlášení zastává funkci „[g]enerálního ředitele společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV“.
- 52 Je pravda, že z napadeného rozhodnutí vyplývá, že se pan J. T. dne 21. října 1996 zúčastnil dvoustranné schůzky s generálním ředitelem společnosti Interbrew Nederland týkající se značek distributora (bod 250 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Je však třeba poznamenat, že dotčená osoba byla v té době zaměstnancem dceřiné společnosti žalobkyně Grolsche Bierbrouwerij Nederland, a tudíž ještě nepracovala pro žalobkyni, jak vyplývá z písemných odpovědí žalobkyně na otázky Tribunálu a z kopie pracovní smlouvy, kterou žalobkyně uzavřela s panem J. T. dne 2. září 1997 a předložila Tribunálu.

- 53 Stejně tak, pokud se v napadeném rozhodnutí uvádí, že se pan J. T. dne 10. listopadu 1999 zúčastnil schůzky se zástupci Heineken týkající se obecného vývoje evropského nebo světového trhu s pivem (body 405 a 412 napadeného rozhodnutí), je třeba uvést, že se tato schůzka konala po 3. listopadu 1999, což je podle závěru Komise konec doby trvání protiprávního jednání.
- 54 Podle napadeného rozhodnutí pan J. T. na schůzky finanční komise vždy přinesl dokument určený k upozornění společností Interbrew a Bavaria na stanovení ceny piva prodávaného pod značkou distributora (body 249 a 308 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Z napadeného rozhodnutí však nevyplývá, že se dotčená osoba zúčastnila jiných schůzek než schůzky ze dne 8. ledna 1999, během níž se podle jejích poznámek napsaných na pozvánku na tuto schůzku probírala otázka cen piva (bod 193 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 55 Důkazy uvedené v napadeném rozhodnutí, které by mohly prokázat účast žalobkyně na dotčeném protiprávním jednání, jsou totiž pouze tři: prohlášení InBev, poznámky pana J. T. obsažené na pozvánce na výše uvedenou schůzku dne 8. ledna 1999 (bod 193 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a dokumenty nalezené u Heineken obsahující odkaz na dva telefonické kontakty pana J. T. s ředitelstvím Heineken kolem 5. července 1999, jejichž předmětem byly slevy uplatňované jedním obchodním řetězcem (poznámka pod čarou 473 napadeného rozhodnutí).

sud

NMA“.

- 59 Podle Komise z těchto poznámek vyplývá, že se diskuse o ceně piva koncentrovaly na čtyři části: zaprvé podpůrné akce na trhu domácí spotřeby, zadruhé ceny levnějších piv prodávaných pod značkou distributora, zatřetí ceny sudového piva a piva ve velkých kontejnerech používaných v sektoru „horeca“ nizozemského trhu s pivem a začtvrté nizozemský orgán pro hospodářskou soutěž „NMA“ (bod 194 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 60 Zatřetí Komise z dokumentů objevených u Heineken obsahujících odkaz na dva telefonické kontakty pana J. T. s ředitelstvím Heineken kolem 5. července 1999 vyvozuje, že Heineken přímo vstoupila v kontakt s Grolsch ve věci slev, a to měsíc a půl před tím, než byla dočasná snížení používaná řetězcem obchodů, kterému Grolsch odmítla poskytnout náhradu, účinně zavedena (bod 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 61 Je třeba konstatovat, že poznámky pana J. T. uvedené na pozvánce na schůzku dne 8. ledna 1999 a dokumenty nalezené u Heineken obsahující odkaz na dva telefonické kontakty pana J. T. s ředitelstvím Heineken kolem 5. července 1999 jsou jedinými skutečnostmi, které se konkrétně týkají individuální účasti žalobkyně na jediném a pokračujícím protiprávním jednání konstatovaném v článku 1 napadeného rozhodnutí na základě období mezi 27. únorem 1996 a 3. listopadem 1999.

- 62 Zprv je třeba uvést, že dokumenty neobsahují žádnou indicii účasti žalobkyně na druhé a třetí složce tohoto protiprávního jednání, totiž na jedné straně „příležitostné koordinaci jiných [než cenových] obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v [sektoru] horeca v Nizozemsku“ a na druhé straně „příležitostné koordinaci rozdělení klientely jak v [sektoru] ‚horeca‘, tak v sektoru domácí spotřeby v Nizozemsku“.
- 63 Zadruhé, pokud jde o první složku konstatovaného jediného a pokračujícího protiprávního jednání, totiž „koordinaci cen a zvyšování ceny piva v Nizozemsku, jak v [sektoru] ‚horeca‘, tak v sektoru domácí spotřeby“, představují poznámky pana J. T. týkající se schůzky dne 8. ledna 1999 jediný nepřímý důkaz uvedený v napadeném rozhodnutí vztahující se k účasti žalobkyně na koordinaci cen a zvyšování ceny piva v segmentu piva prodávaného pod značkou distributora, který patří pouze do sektoru domácí spotřeby.
- 64 Navíc dva telefonické hovory, ke kterým došlo kolem 5. července 1999 mezi Heineken a panem J. T., nelze považovat za související s tímto segmentem sektoru domácí spotřeby, jelikož ani Heineken ani skupina Grolsch nevyrábějí pivo se značkou distributora (body 7 a 18 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 65 Soubor dohod nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu článku 81 ES, které byly zjištěné a kvalifikované v bodě 337 odůvodnění napadeného rozhodnutí, spočívá, jak je zjevné z výše uvedeného popisu skutečností předcházejících projednávanému sporu, na komplexním systému jednání ve vzájemné shodě zavedeném čtyřmi dotyčnými

výrobci piva, a vyžadoval tak pravidelné kontakty v průběhu dlouhého období (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, Sb. rozh. s. I-4529, bod 60).

- 66 Za těchto podmínek se zdá, že poznámky pana J. T. samy o sobě nemohou prokázat účast žalobkyně na pokračujícím jednání čtyř výrobců piva ve vzájemné shodě konstatovaném v napadeném rozhodnutí ve vztahu k segmentu nizozemského trhu s pivem.
- 67 Vzhledem k takové izolované indicii účasti žalobkyně na jednání ve vzájemné shodě s třemi dalšími dotyčnými výrobci piva nelze považovat za prokázané, že se žalobkyně zúčastnila pokračujícího jednání ve vzájemné shodě konstatovaného v článku 1 napadeného rozhodnutí týkajícího se cen a zvyšování ceny piva v Nizozemsku v případě piva prodávaného pod značkou distributora v segmentu domácí spotřeby piva v Nizozemsku.
- 68 Zatřetí z důvodu nepřítomnosti žalobkyně na všech schůzkách mezi výrobci piva uvedenými v napadeném rozhodnutí, s výjimkou schůzky konané dne 8. ledna 1999, týkající se cen a zvyšování ceny piva v Nizozemsku není ani prokázáno, že se žalobkyně zúčastnila pokračujícího mnohostranného jednání ve vzájemné shodě se třemi dalšími dotyčnými výrobci piva jak v sektoru „horeca“, tak v segmentu piva neprodávaného pod značkou distributora v sektoru domácí spotřeby.
- 69 Z důvodu dvoustranné povahy kontaktů, ke kterým došlo mezi Heineken a panem J. T. kolem 5. července 1999, nemohou poznámky pana J. T. týkající se schůzky konané dne 8. ledna 1999 samy o sobě prokázat účast žalobkyně na pokračující mnohostranné koordinaci cen mezi čtyřmi výrobci piva, kterým bylo určeno napadené rozhodnutí.

- 70 Za těchto podmínek písemné poznámky pana J. T. týkající se schůzky dne 8. ledna 1999 a dva telefonické kontakty s ředitelstvím Heineken kolem 5. července 1999 nestačí k prokázání účasti žalobkyně na jediném a pokračujícím protiprávním jednání, jak tvrdí Komise.
- 71 Z předcházejících úvah vyplývá, že Komise v bodě 399 odůvodnění napadeného rozhodnutí dospěla k nesprávnému závěru, že „důkazy uvedené [v bodě] 4 ukazují, že se [žalobkyně,] Koninklijke Grolsch NV, přímo účastnila kartelové dohody od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999“.
- 72 Za těchto podmínek je třeba žalobnímu důvodu vycházejícímu z neexistence přímé účasti žalobkyně na jediném a pokračujícím protiprávním jednání od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999, jak bylo konstatováno v článku 1 napadeného rozhodnutí, vyhovět.

Ke druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení povinnosti uvést odůvodnění přímé účasti žalobkyně na zjištěném protiprávním jednání

Argumenty účastníků řízení

- 73 Žalobkyně Komisi vytýká, že svými tvrzeními týkajícími se údajné přímé účasti na protiprávním jednání konstatovaném v napadeném rozhodnutí, porušila svou povinnost uvést odůvodnění.
- 74 Ve svých písemných odpovědích ze dne 27. února 2010 na otázky Tribunálu Komise uvedla, že nerozlišovala mezi právníckými osobami, kterými jsou Koninklijke Grolsch a její dceřiná společnost (v rozsahu 100 %) Grolsche Bierbrouwerij Neder-

land a že účastníci kartelových schůzek jednali jako obchodní ředitel zodpovědný za domácí spotřebu, generální ředitel atd. podniku Grolsch, kontrolovaný právníkou osobou Koninklijke Grolsch.

- 75 Na jednání Komise uvedla, že tyto dvě společnosti představují ekonomický celek a tento ekonomický celek se podílel na protiprávním jednání.

Závěry Tribunálu

- 76 Podle ustálené judikatury musí být odůvodnění vyžadované článkem 253 ES přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musí z něho jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby se dotyčné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Požadavek odůvodnění musí být posuzován v závislosti na okolnostech případu, zejména v závislosti na obsahu aktu, povaze dovolávaných důvodů a zájmu, který mohou mít osoby, kterým je akt určen, nebo jiné osoby, jichž se akt bezprostředně a osobně dotýká, na získání vysvětlení (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 63 a citovaná judikatura).
- 77 Pokud je rozhodnutí v rámci použití článku 81 ES určeno více osobám a řeší otázku přičitatelnosti zjištěného protiprávního jednání – jako je tomu v projednávaném případě – musí obsahovat dostatečné odůvodnění ve vztahu ke každé z osob, jimž je určeno, a zejména ve vztahu k těm z nich, které podle uvedeného rozhodnutí musejí nést odpovědnost za uvedené protiprávní jednání.

- 78 Ve vztahu k mateřské společnosti považované za odpovědnou za jednání své dceřiné společnosti tak takové rozhodnutí musí obsahovat podrobný popis důvodů, které mohou odůvodnit přičitatelnost zjištěného protiprávního jednání této společnosti (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, T-327/94, Recueil, s. II-1373, body 78 až 80).
- 79 Svým žalobním důvodem žalobkyně Komisi v podstatě vytýká, že jí ve skutečnosti přičítá účast na kartelové dohodě její dceřiné společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland vyplývající z účasti jejich zaměstnanců na sporných schůzkách, aniž na podporu takového přičtení uvádí skutkové a právní okolnosti.
- 80 Je pravda, že z ustálené judikatury vyplývá, že chování dceřiné společnosti může být přičteno mateřské společnosti, zejména pokud tato dceřiná společnost, byť má vlastní právní subjektivitu, samostatně neurčuje své chování na trhu, ale v zásadě uplatňuje pokyny, které jsou jí uděleny mateřskou společností, zejména s ohledem na hospodářské, organizační a právní vazby, které spojují tyto dva právní subjekty (rozsudek Soudního dvora ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, C-97/08 P, Sb. rozh. s. I-8237, bod 58).
- 81 V takové situaci jsou totiž mateřská společnost a její dceřiná společnost součástí téže hospodářské jednotky, a tudíž vytvářejí jediný podnik. Skutečnost, že mateřská společnost a její dceřiná společnost představují jediný podnik ve smyslu článku 81 ES, umožňuje Komisi určit rozhodnutí ukládající pokuty mateřské společnosti, aniž je vyžadováno prokázání osobního zapojení této společnosti do protiprávního jednání (výše uvedený rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 59).

- 82 V konkrétním případě, kdy mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu své dceřiné společnosti, která porušila pravidla Společenství v oblasti hospodářské soutěže, může zaprvé tato mateřská společnost vykonávat rozhodující vliv na chování této dceřiné společnosti a zadruhé existuje vyvratitelná domněnka, podle které uvedená mateřská společnost skutečně vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti (výše uvedený rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 60).
- 83 Za těchto podmínek postačí k tomu, aby se dalo předpokládat, že mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na obchodní politiku dceřiné společnosti, aby Komise prokázala, že veškerý kapitál této dceřiné společnosti je vlastněn její mateřskou společností. Komise následně může činit mateřskou společnost společně a nerozdílně odpovědnou za zaplacení pokuty uložené její dceřiné společnosti, ledaže tato mateřská společnost, které přísluší vyvrátit tuto domněnku, předloží dostatečné důkazy, které by mohly prokázat, že se její dceřiná společnost chová na trhu samostatně (výše uvedený rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 61).
- 84 V projednávané věci je však třeba konstatovat, že po uvedení v třetím bodě odůvodnění napadeného rozhodnutí skupiny Grolsch mezi čtyřmi výrobci piva, kteří jsou účastníky sporného kartelové dohody, Komise v bodě 18 odůvodnění staví na roveň žalobkyni a skupinu Grolsch, k níž patří dceřiná společnost žalobkyně Grolsche Bierbrouwerij Nederland.
- 85 Poté, co v bodě 19 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vyjmenovala jména ředitelů „Grolsch“, kteří se zúčastnili schůzek mezi výrobci piva, bez uvedení jejich příslušnosti k žalobkyni nebo k její dceřiné společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland, postavila všechny dotčené osoby na roveň s řediteli žalobkyně, ačkoli byly všechny, s výjimkou pana J. T, ve zjištěné době trvání protiprávního jednání, zaměstnanci dceřiné společnosti Grolsche Bierbrouwerij.

- 86 Poté, co postavila na roveň žalobkyni a skupinu Grolsch, však Komise neuvedla důvody, ze kterých žalobkyni přičítá účast na kartelové dohodě její dceřiné společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland vyplývající z účasti jejích zaměstnanců na sporných schůzkách, v souladu s výše uvedenou judikaturou.
- 87 Komise totiž své tvrzení o odpovědnosti žalobkyně za protiprávní jednání konstatované v článku 1 napadeného rozhodnutí formuluje takto:

„8.2. Odpovědnost v této věci

[...]

8.2.2. Grolsch

(399) Důkazy uvedené [v bodě] 4 ukazují, že se Koninklijke Grolsch NV přímo zúčastnila kartelové dohody od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999.“

- 88 Napadené rozhodnutí tak nechává bez povšimnutí ekonomické, organizační a právní vazby existující mezi žalobkyní a její dceřinou společností a jeho odůvodnění nikde neuvádí jméno této dceřiné společnosti.
- 89 Zdá se tedy, že Komise neuvedla důvody, které ji v souladu se zásadou, kterou přesto stanoví v bodě 397 odůvodnění napadeného rozhodnutí, vedly k „určení právnické osoby zodpovědné za provoz podniku v době spáchání protiprávního jednání, tak aby tato právnická osoba mohla na tyto důvody odpovědět“, nebo případně, aby tato

osoba mohla vyvrátit domněnku skutečného uplatňování rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na chování její dceřiné společnosti.

- 90 Z toho vyplývá, že Komise v napadeném rozhodnutí opomenula uvést důvody, na základě kterých žalobkyni přičetla chování její dceřiné společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland vyplývající z účasti jejich zaměstnanců na sporných schůzkách, žalobkyni.
- 91 Komise tak žalobkyni zbavila možnosti případně napadnout opodstatněnost tohoto přičtení u Tribunálu vyvrácením domněnky a neumožnila Tribunálu provést přezkum v tomto ohledu.
- 92 Je tedy třeba vyhovět druhému žalobnímu důvodu v rozsahu, v němž vychází z porušení povinnosti uvést odůvodnění týkající se přičtení odpovědnosti žalobkyni, z důvodu zapojení její dceřiné společnosti Grolsche Bierbrouwerij Nederland BV do jediného a pokračujícího protiprávního jednání od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999, jak je konstatováno v článku 1 napadeného rozhodnutí.
- 93 Z toho vyplývá, že je třeba zrušit toto ustanovení v plném rozsahu, a v důsledku toho i celý výrok napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž se týkají žalobkyně, aniž je třeba rozhodnout o dalších žalobních důvodech vznesených žalobkyní.
- 94 Ze všech předchozích úvah vyplývá, že v rozsahu, v němž napadené rozhodnutí konstatuje, že se žalobkyně „v období od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999 podílela na jediném a pokračujícím protiprávním jednání porušujícím čl. 81 [ES] a spočívajícím v souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem bylo omezení hospodářské soutěže na společném trhu, zvláště i) koordinací cen a zvyšováním ceny piva v Nizozemsku jak v sektoru ‚horeca‘, tak v sektoru domácí spotřeby, včetně

piva prodávaného pod značkou distributora, ii) příležitostnou koordinací jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v sektoru ‚horeca‘ v Nizozemsku a iii) příležitostnou koordinací rozdělení klientely jak v sektoru ‚horeca‘, tak v sektoru domácí spotřeby v Nizozemsku“, musejí být článek 1, a v důsledku toho celý výrok napadeného rozhodnutí zrušeny v rozsahu, v němž se týkají žalobkyně.

K nákladům řízení

- ⁹⁵ Vzhledem k tomu, že žalobkyně požadovala náhradu nákladů řízení a Komise neměla ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedené uložit náhradu nákladů.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (šestý rozšířený senát)

rozhodl takto:

- 1) Rozhodnutí Komise K(2007) 1697 ze dne 18. dubna 2007 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/B-2/37.766 – Nizozemský trh s pivem) se zrušuje v rozsahu, v němž se týká společnosti Koninklijke Grolsch NV.**

2) Evropské komisi se ukládá náhrada nákladů řízení.

Vadapalas

Dittrich

Truchot

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 15. září 2011.

Podpisy.